

УДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛІВ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Важливу роль у забезпеченні позитивних змін у системі освіти має удосконалення професійної компетентності педагогічних кадрів та підвищення їх наукового і загальнокультурного рівня, підвищення психологічної компетентності педагога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти професійної компетентності розглядалися у працях С. С. Вітвицької, О. В. Вознюк, А. А. Дубасенюк, М. В. Левківського та ін. Проблеми психологічної компетентності педагога як складової професійної розглядаються у дослідженнях О. Дубчак, Н. Мачинської, О. Казаннікової, А. Фрадинської та ін.

Виклад основного матеріалу. З позицій системного підходу професійна компетентність розуміється як певна система, що інтегрує знання, уміння, навички, професійно значущі якості особистості, яка забезпечує виконання особистих професійних зобов'язань.

Психологічна компетентність [5] вважається однією з визначальних у структурі педагогічної діяльності. Під різними найменуваннями («розуміння учнів», «розуміння душевного стану», «спостережливість» і т. ін.) вона входить до структури загальних педагогічних здібностей.

Важливим елементом у становленні психологічної компетентності педагога на сьогодні є система підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зокрема у форматі курсової підготовки, що здійснюється закладами післядипломної педагогічної освіти. Саме завдання розвитку та удосконалення психологічної компетентності педагога реалізується на основі вивчення насичених тем і спецкурсів: А) для учителів загальноосвітніх предметів: «Психологічні основи організації навчального процесу в умовах особистісно орієнтованого і розвивального навчання», «Культура педагогічного спілкування та емоційна культура вчителя. Взаємодія суб'єктів навчального процесу», «Психологічні основи адаптації та дезадаптації учнів. Види шкільної дезадаптації учнів та способи їх корекції», «Психологія розвитку позитивної навчальної мотивації учнів», «Впровадження методів ейдетики у процес навчання та виховання учнів», «Психодіагностика особистості учнів в системі диференціації», «Емоційне вигорання у професійній діяльності педагога», «Психологічні особливості забезпечення педагогічного супроводу обдарованих учнів у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі», «Шляхи збереження та зміцнення професійного здоров'я педагога»; Б) для учителів-дефектологів, логопедів, учителів індивідуального /інклюзивного навчання, соціальних педагогів: «Психологічний супровід навчання і виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку», «Психолого-педагогічний моніторинг розвитку дитини», «Психологія індивідуального підходу до дітей з різними нозологіями», «Психологічний супровід профільного навчання та первинного професійного самовизначення учнів», «Психологічні засади формування позитивної навчальної мотивації учнів», «Психологічні особливості розвитку, навчання та виховання дітей при порушеннях інтелектуального розвитку», «Психологічні аспекти та особливості професійної діяльності педагога, що працює з дітьми з особливими потребами в умовах реформування освіти», «Психолого-педагогічний супровід навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання»,

«Впровадження методів ейдетики у навчально-виховний процес дітей з особливими освітніми потребами».

Діяльність кафедри педагогіки та психології на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо удосконалення психологічної компетентності учителя змістовно може бути представлена у вигляді сукупності блоків:

1. ««Я» в контексті професії», тобто педагогу необхідно освоїти психологічну інформацію, що описує індивідуально-психологічну своєрідність людини, навчитися співвідносити свою індивідуальність із змістом образу ідеального професіонала;

2. «Я-учень», тобто професійне збагачення педагога відбувається за рахунок засвоєння психологічних знань про закони і закономірності розвитку учня, комунікативного, інтерактивного і соціально-перцептивного рівня взаємодії в педагогічному процесі і розширення індивідуального досвіду побудови конструктивного педагогічної взаємодії.

Найбільш ефективним способом формування даного блоку є, на нашу думку, розширене використання соціально-психологічного тренінгу як форми організації навчальної діяльності.

3. «Я-навчальний предмет». На рівні цього блоку розвиток відбувається за рахунок збагачення когнітивної сфери учителя способами вирішення творчих педагогічних завдань, спрямованих на конструювання фасилітуючих творчий потенціал учнів систем представлення навчальної інформації і актуалізуючи психологічні механізми, що забезпечують самостійну творчу діяльність учнів із засвоєння навчального предмета.

Література

1. Горкуненко П. Формування професійної компетентності викладача педагогічного вищого навчального закладу I–II рівнів акредитації в контексті загальноєвропейської інтеграції [Електронний ресурс] // Нова педагогічна думка. – 2010. – №1. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2010_1/Gorkunen.pdf

2. Громкова М. Т. Психология и педагогика профессиональной деятельности: учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ–ДАНА, 2003. – 415 с.

3. Дубчак О, Покладова В, Стефаненко Н. Психологічні умови формування "гнучкої" особистості // Нові напрямки творчого розвитку особистості школяра. Матеріали доповідей та повідомлень науково-практичної конференції. – К.: 2004. – С. 20–21.

4. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. – М., 1990. – 190 с.

5. Мачинська Н. І. Психологічна компетентність – необхідна складова професійної компетентності майбутнього фахівця / Н. І. Мачинська // Інженерні та освітні технології в електротехнічних і комп'ютерних системах. – 2013. – № 1. – С. 123-128.

6. Ситарова В. А. Дидактика: пособие для практических занятий: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. В. А. Слостенина. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 352 с.

7. Первутинский В. Г. Современные подходы к развитию профессиональной компетентности студентов: монография. – СПб., 2002.

УДК 37.091.33:159.9-051

Данік Н. А.

ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ

Психологічна культура педагога – складне поняття, яке включає в себе сукупність знань з психології, вміння використовувати ці знання на практиці, а також